

Het opsporen van plagiaat van schriftelijk werkstukken

□ Henk van Berkel

Plagiaat is een vorm van fraude die een hardnekkig leven leidt. Al in de eerste jaargang van het tijdschrift *EXAMENS* in 2004 is een artikel opgenomen over plagiaat bij het schrijven van werkstukken. Ook in 2008 besteedde *EXAMENS* hier aandacht aan. En niet ten onrechte. Het is eenvoudig niet te tolereren wanneer een examenkandidaat zich verschuilt achter anderen. Daartegen kan niet vaak genoeg worden gewaarschuwd.

Het werkstuk

Het schrijven van een werkstuk is een goede manier om een stuk onderwijs af te ronden. Met behulp van een werkstuk worden verschillende vaardigheden getoetst. Schrijvers moeten zich taalkundig correct uitdrukken, moeten op een systematische en bondige manier hun kennis op papier zetten en zij moeten de hoofd- en bijzaken van de gelezen literatuur kunnen onderscheiden. Ondanks dat dit alles niet eenvoudig is, geven kandidaten aan dat het schrijven van werkstukken in de meeste gevallen te prefereren is boven het afleggen van een schriftelijke toets. Dat is ook wel voor te stellen. Een toets is een momentopname. In de twee of drie uur die een toets duurt, moeten zij 'pieken'. Aan een werkstuk kunnen zij niet alleen langer en op elk gewenst moment werken, maar het schrijven van een werkstuk is ook niet plaatsgebonden. Kandidaten kunnen het werkstuk schrijven in de thuissituatie of in een andere niet door de opleiding gecontroleerde situatie. Het produceren van een werkstuk is voor velen geen gemakkelijke opdracht. Het schrijven zelf is vaak een

Definitie

Plagiaat wordt hier gedefinieerd als een situatie waarin kandidaten ten onrechte de indruk wekken dat een tekst(fragment) van hen afkomstig is.

moeizaam proces. Kandidaten kunnen in de verleiding komen 'leentjebuur' te spelen bij anderen. Ze zoeken op internet of schrijven stukken over van medekandidaten. Het feit dat ze er overal aan kunnen werken, maakt het werkstuk bevattelijk voor het plegen van plagiaat.

Niet alles wat een kandidaat overschrijft van anderen is plagiaat. Als bijvoorbeeld een citaat wordt overgenomen en de kandidaat zet daar een correcte bronvermelding bij, zal er geen sprake zijn van plagiaat in de hier gehanteerde definitie. Ook niet als het citaat bijvoorbeeld drie volle bladzijden beslaat. Dat er in dat geval waarschijnlijk wordt gezondigd tegen een andere regel, is hier niet aan de orde.

Voorkomen is beter dan genezen

Het zou natuurlijk beter zijn wanneer kandidaten niet in de verleiding zouden komen om teksten van anderen over te nemen en net te doen alsof deze van henzelf zijn. Met andere woorden, is plagiaat te voorkomen?

Helemaal voorkomen zal niet lukken, maar er is een aantal maatregelen te nemen. Harris (2009) geeft de volgende richtlijnen:

1. Verstrek een duidelijke en specifieke opdracht, bijvoorbeeld: schrijf een individueel werkstuk waarvan de inhoud te herleiden moet zijn naar de behandelde leerstof in het onderwijs.
2. Wanneer kandidaten mogen kiezen uit verschillende opdrachten, zorg dan dat de keuzevrijheid beperkt is en dat de opdracht te maken moet zijn met behulp van de bestudeerde leerstof.
3. Eis dat het werkstuk aan specifieke criteria vol-

Voorkom plagiaat door het verstrekken van een specifieke opdracht

doet, bijvoorbeeld: je moet van dat en dat artikel gebruikmaken, of: maak uitsluitend gebruik van bronnen van minder dan een jaar oud.

4. Raak als docent betrokken bij het schrijfproces, laat bijvoorbeeld hoofdstuk voor hoofdstuk inleveren (en op het eind het totale werkstuk).
5. Laat kandidaten hun papers mondeling presenteren en betrek deze presentatie bij de vaststelling van het toetscijfer.
6. Laat een geannoteerde literatuurlijst toevoegen.
7. Eis dat het werkstuk wordt afgesloten met een reflectieverslag met daarin onderwerpen als: wat is geleerd, welke problemen waren er en hoe zijn die opgelost, hoe zijn de bronnen gevonden, enzovoort.

In feite komen deze maatregelen er op neer dat examinatoren opdrachten verstrekken aan kandidaten die zodanig specifiek zijn dat leentjebuur spelen niet volstaat.

Soms weten ze niet beter

Hoewel ongetwijfeld een aantal kandidaten kwaadwillend is en willens en wetens van anderen overschrijft, is het beslist niet uitgesloten dat kandidaten vanuit een bepaalde onwetendheid handelen. In het voortgezet onderwijs hebben leerlingen geleerd veelvuldig gebruik te maken van het internet bij het schrijven van werkstukken. Daarmee gaan ze later door zonder te beseffen dat er wel eens andere regels gelden. Bovendien is internet een open toegankelijk medium. Daaraan verbinden ze de conclusie dat het publiek eigendom is, en ze het dus mogen gebruiken. Die redenering klopt ook wel, maar kandidaten realiseren zich niet altijd dat ze met hun werkstuk zonder juiste bronvermelding de indruk wekken dat ze de tekst zelf hebben geschreven. Ze weten niet goed wat plagiaat is en wat het verschil is tussen correct citeren en onrechtmatig overnemen. Hoewel de regels daarvoor niet eensluidend zijn, is de grote lijn wel uit te leggen zodat ze begrijpen wat acceptabel is en wat niet. Een docent moet ze leren dat verantwoord gebruik van bronnen bijdraagt aan de kwaliteit van een werkstuk. Het behoort tot de leerschool.

Programma's voor het opsporen van plagiaat

Span (2004) concludeerde dat frauderen een

verschijnsel is dat altijd zal blijven bestaan. Hij zag de voordelen van het gebruik van plagiaatdetectieprogramma's. Volgens hem is de aankondiging van fraudedetectie met behulp van de computer al genoeg om studenten te motiveren om een eigen werkstuk maken. In 2008 stelden De Volder et al. vast dat er geen eensgezindheid binnen de universiteiten bestaat over de selectie van antiplagiaatsoftware. Ook meldden zij dat docenten de software geen wondermiddel vinden omdat te weinig databanken zijn ontsloten.

Hoe is de situatie anno 2010? Het opsporen van plagiaat is voortdurend in beweging, het is een 'hot topic'. Het aantal software programma's om langs elektronische weg een werkstuk op plagiaat te controleren, is groot en nog steeds groeiende. De internetsite http://www.umuc.edu/distance/odell/cip/links_plagiarism.html bevat talloze rubrieken met links naar instanties die plagiaat kunnen opsporen, naar publicaties waarin software programma's worden vergeleken, naar artikelen over de mate waarin plagiaat voorkomt, naar manieren om plagiaat te voorkomen en naar artikelen over de redenen waarom studenten plagiëren. In essentie komen alle software programma's neer op één en dezelfde systematiek: tekstfragmenten uit het werkstuk worden vergeleken met tekst uit andere documenten. Een tekstfragment kan bijvoorbeeld een zin zijn, of tien achtereenvolgende woorden. Hoe de programma's dat precies doen, wat de achterliggende (technische) mechanismen zijn, is niet altijd duidelijk. Uit commerciële overwegingen geven de meeste instellingen dit geheim niet prijs. Echter, uit vergelijkende onderzoeken blijkt dat ze wat betreft de uitkomsten niet veel voor elkaar onderdoen.

Twee soorten software programma's

Er is een duidelijke tweedeling in de programma's die plagiaat opsporen:

1. Programma's die het internet afspeuren om te zoeken naar vergelijkbare tekstfragmenten; dat zijn naar schatting acht miljard documenten. Vooral op de markt van het vergelijken van een enkel document met documenten van het internet, zijn vele spelers. De bekendste (op dit moment!) zijn: Safe Assign, een *building block* van Blackboard, Ephorus, Urkund en Turn-it-in. Hierna

Met allerlei software programma's zijn werkstukken op plagiaat te controleren

wordt Safe Assign nader besproken, omdat het in het hoger onderwijs relatief eenvoudig bereikbaar is.

2. Programma's die werkstukken van een groep die over eenzelfde onderwerp heeft geschreven, met elkaar te vergelijken. Deze programma's zijn nuttig in toetsituaties waarin het niet noodzakelijk is de werkstukken te vergelijken met het hele internet. Bijvoorbeeld wanneer kandidaten ieder een individueel verslag moeten schrijven over een experiment dat ze gezamenlijk hebben uitgevoerd, of over eenzelfde practicum dat ze hebben gevolgd. Dat zijn unieke situaties waarvoor internet geen hulp biedt. De werkstukken beschrijven situaties die gemeenschappelijk zijn geweest. Dan is het verleidelijk teksten van medekandidaten over te nemen. De keuze voor een programma dat documenten onderling met elkaar vergelijkt, valt op WCopyfind omdat dit programma gratis te downloaden is. Alle genoemde programma's werken elektronisch. Dat betekent dat kandidaten, naast een eventuele harde kopie, een elektronische versie van het werkstuk moeten inleveren.

Safe Assign (Blackboard)

Safe Assign is een *building block* uit Blackboard, een elektronische leeromgeving (ELO) die in Nederland veel in het hoger onderwijs wordt gehanteerd. Safe Assign is met name geschikt om de werkstukken met internetdocumenten te vergelijken. Naast de (acht miljard) documenten van internet raadpleegt Blackboard een aantal andere bronnen waarvan bekend is dat kandidaten ze hanteren bij het schrijven van werkstukken:

- Digitale databases als Medline, PubMed, en dergelijke. Deze databases bevatten talloze wetenschappelijke tijdschriften;
- De Findarticles database van LookSmart (5,5 miljoen artikelen uit 900 periodieken);
- MyDropBox met 300.000 documenten waarvan bekend is dat ze te koop worden aangeboden;
- De documenten die vanuit de Blackboard gebruikers worden aangeboden.

Alle werkstukken gaan eerst naar een server in de USA om vandaar te worden vergeleken met internet-

documenten en met de eerder ingediende documenten bij Blackboard. Dat duurt een paar uur. Ieder document dat ter controle is aangeboden, wordt opgeslagen zodat toekomstige documenten met de reeds eerder ingediende documenten worden vergeleken. Dat maakt Safe Assign ook geschikt om documenten over hetzelfde onderwerp met elkaar te vergelijken. Als dat laatste het doel is, is het echter aan te bevelen het programma WCopyfind (zie hierna) te gebruiken, omdat dat programma sneller werkt. Met het installeren van het *building block* Safe Assign is eenmalig een bedrag gemoeid dat afhankelijk is van het aantal studenten dat studeert aan de instelling waar Blackboard wordt gebruikt. Dit bedrag ligt in de orde van grootte van enkele duizenden euro's jaarlijks bij een instelling van 12.000 studenten.

WCopyfind

WCopyfind is een *free access* software programma dat bijzonder geschikt is om werkstukken over hetzelfde onderwerp met elkaar te vergelijken. Kandidaten leveren de werkstukken elektronisch in en de examiner plaatst die vervolgens in een bepaalde directory. De examiner start het programma op, 'sleep' de documenten naar een venster en het programma vergelijkt de teksten binnen enkele minuten. Het programma zoekt standaard naar identieke tekstgedeelten die zes woorden beslaan. De lengte van de tekstgedeelten is in te stellen. Het programma plus handleiding is te installeren via <http://plagiarism.phys.virginia.edu/Wsoftware.html>.

Plagiaat of niet?

In deze bijdrage is een tweetal software programma's voor het opsporen van plagiaat toegelicht. Beide programma's sporen identieke tekstfragmenten op en kwantificeren de mate van plagiaat. Overeenkomsten tussen twee tekstfragmenten zijn er echter bijna altijd. Een examiner moet op basis van de overeenkomsten besluiten: 'Dit is plagiaat en dit niet'. Blackboard/ Safe Assign komt met suggesties: 'bij een overlap tussen 15% en 40% met een ander tekstfragment is er een redelijke kans dat er sprake is van plagiaat'. WCopyfind verbindt geen betekenis aan de gevonden percentages overlap. In beide gevallen is de kous dus niet af. Een examiner zal altijd moeten bezien of

*De examiner moet besluiten
of er sprake is van plagiaat*

**DO NOT
DUPLICATE**

kandidaten zich in de werkstukken voldoende hebben verantwoord wat betreft de authenticiteit van hun tekst. Hiervoor zijn enkele richtlijnen te geven. Wanneer de programma's aangeven dat de overeenkomstige teksten op verschillende plaatsen en stukjes bij beetje in het werkstuk staan, zal er doorgaans geen sprake zijn van plagiaat. Het loont namelijk niet kleine hoeveelheden tekst van anderen over te nemen. Ook overeenkomstige tekstfragmenten in de literatuurlijst duiden niet op plagiaat. Die horen juist met elkaar overeen te komen. Het begint pas verdacht te worden indien een bepaalde redenering van anderen is overgenomen, zonder bronvermelding. Ook wanneer een examiner een geheel overgeschreven alinea aantreft, is dat een reden om de betreffende kandidaat hierop aan te spreken. Bij het hanteren van WCopyfind ligt het iets gecompliceerder. Een examiner weet bij voorbaat niet wie van wie heeft overgeschreven. Een gesprek met beide kandidaten ligt in de rede.

Literatuur

Harris, R. (2009). *Anti-plagiarism strategies for research papers*. <http://www.virtualsalt.com/antiplag.htm> (22 maart 2010).

Span, G. (2004). Het ontdekken en voorkomen van plagiaat, *Examens* 1(3), 5-8.

Volder, M.L. de, Moerkerke, G., Roode, F.A. de. (2008). Een 5D-strategie tegen werkstukfraude, *Examens* 5(1), 5-9.

□ De heer dr. H.J.M. van Berkel is hoofdredacteur van *EXAMENS* en werkzaam aan de Universiteit van Maastricht. E-mail: h.vanberkel@maastrichtuniversity.nl.

Gesignaleerd

Verhoging eisen basisexamen inburgering in het buitenland

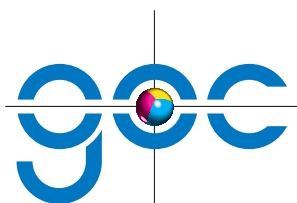
Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: 28 december 2010

Het niveau van de Toets Gesproken Nederlands (TGN) van het basisexamen inburgering in het buitenland gaat omhoog. Het niveau zal per 1 april 2011 worden verhoogd van A1 min naar A1. Vanaf die datum zal ook de toets Geletterdheid en Begrijpend Lezen (GBL) aan dit examen worden toegevoegd. De toets Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) blijft ongewijzigd.

Tot 1 april 2011 geldt voor het basisexamen inburgering in het buitenland het huidige niveau (A1 min) voor de TGN en bevat het examen geen toets GBL. Alle examens die met ingang van 1 april 2011 zullen worden afgenomen, zijn op niveau A1 en met de toets GBL.

Met de verhoging van de eisen van het basisexamen inburgering in het buitenland wil het kabinet de maatschappelijke participatie en sociale integratie van toekomstige nieuwe Nederlanders bevorderen.

Ook de
EVC procedures van

zijn beoordeeld door
de Stichting

Examen
kamer
kwaliteit door onafhankelijkheid